

ISOLATIE

Tamara Onos

een Renske Nijland
thriller

Met bonusverhaal:
Het Joodse Bruidje

 LetterRijn

ISOLATIE

Een Renske Nijland thriller

Tamara Onos

Uitgeverij LetterRijn Leidschendam

Hoewel aan de totstandkoming van deze uitgave de uiterste zorg is besteed, aanvaarden de auteur en uitgever geen aansprakelijkheid voor eventuele fouten en onvolkomenheden, noch voor de directe of indirecte gevolgen hiervan.

Niets uit deze uitgave mag zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever worden openbaar gemaakt of vervoerd, waaronder begrepen het reproduceren door middel van druk, offset, fotokopie of microfilm of in enige digitale, elektronische, optische of andere vorm of (en dit geldt zo nodig in aanvulling op het auteursrecht) het reproduceren (i) ten behoeve van een onderneming, organisatie of instelling of (ii) voor eigen oefening, studie of gebruik welk(e) niet strikt privé van aard is.

Eerste druk, juli 2022

© 2022 LetterRijn

Auteur: Tamara Onos

Redactie: Theo van Rijn, Marlies de Bruin

Grafische vormgeving: LetterRijn

Foto's omslag: Shutterstock

Foto auteur: Ton Bennemeer

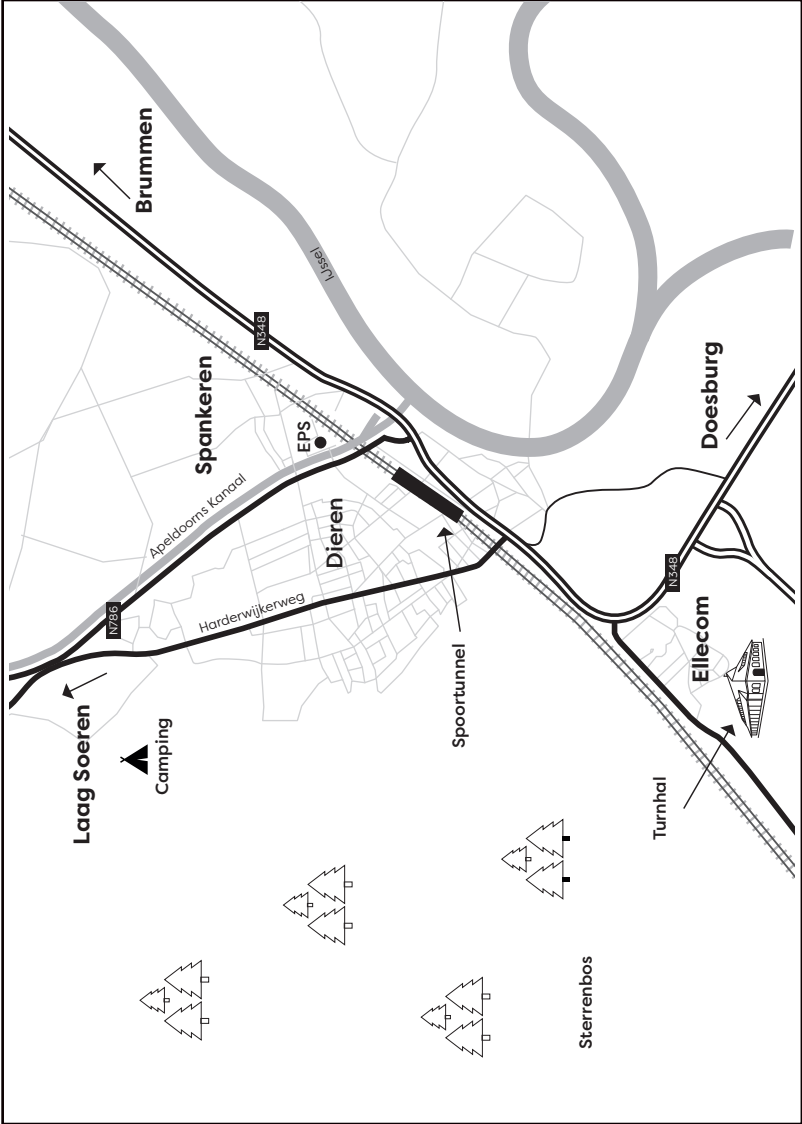
Uitgeverij: LetterRijn

www.letterrijn.nl

isbn: 978-94-931924-1-6

Voor Janneke Bazelmans die mij de waarde van schrijven met een
missie toonde.

Proloog

Toen hij zijn nagels in de isolatielaag zette, deukte het materiaal licht in, maar er ontstond geen opening. Hij duwde de toppen van zijn vingers dieper in het purschuim en trok. Zijn nagels leken los te scheuren van zijn huid, maar de zachte muur bleef intact.

‘Gaat het nog?’ Zijn stem klonk krakend en zacht. Elk geluid viel dood in deze ruimte. Hij schraapte zijn keel, herhaalde de vraag luider, maar kreeg nog steeds geen reactie. Op handen en voeten kroop hij naar de hoek waarin de Pool lag, hield zijn hoofd boven het gezicht van de man en wachtte op een vleugje hoop. Was het te laat? Was hij te laat? Net toen hij overeind wilde komen, voelde hij een spoortje wind over zijn wang. Een kleine luchtverplaatsing uit de mond van de Pool. De steen in zijn maag zweefde iets omhoog. Het kon nog. Hij strompelde terug naar de hoek en drukte zijn nagels opnieuw in de wand. De pijn negerend. Het moest lukken.

1.

Spankeren - vrijdag 5 juli

Witte piepschuimblokken stonden als torenhoge dominostenen op een rij in de fabriekshal. Renske voelde zich klein naast de giganten. Konden ze vallen? Wat zou er gebeuren als er een heftruck tegenaan reed? Snel maakte ze een notitie en volgde de donkerharige man in pak die voor haar uit beende. Directeur Frans Epinger had haar tijdens de hele rondgang al weinig tijd gegeven om aantekeningen te maken.

Het proces in deze Spankerense fabriek was prachtig. Kleine, suikerachtige korrels werden in een paar processtappen omgetoerd in piepschuimballetjes en vervolgens geperst tot een blok met een oppervlak van één vierkante meter en een hoogte van vijf meter. De hal waar ze nu was, stond vol met dergelijke witte torens.

Jerzy, de vader van haar vriendin Sara, werkte in deze fabriek. Hij had de risico-inventarisatie en -evaluatie gemaakt, zodat medewerkers veilig en gezond konden werken. Als arboprofessional moest zij zijn werk toetsen, controleren of alle risico's in kaart waren gebracht. Het bedrijf had haar dus ingehuurd, haar gevraagd te komen. Toch had ze zich nog geen seconde welkom gevoeld. Ze had verwacht dat Jerzy aanwezig zou zijn, maar, zo meldde Frans Epinger die haar ontving, Jerzy had bezoek uit Polen en had daarom een week eerder vakantie genomen. Volgens de directeur kon de toetsing wel zonder hem. Hij had de rondgang begeleid en het tempo hooggehouden. Ze had nauwelijks met medewerkers kunnen praten. In de paar gevallen dat ze wel vragen had kunnen stellen, stond hij er dicht op, keek mee met haar aantekeningen en had regelmatig de vragen zelf beantwoord. Iedereen was lovend geweest over het bedrijf en niemand had één enkel gevaar benoemd.

Renske ging iets sneller lopen om de afstand tussen haar en de directeur te verkleinen. Vanuit de blokkenopslag liepen ze verder naar een hal met vier productielijnen. Epinger gebaarde in het

voorbijgaan naar de machines. ‘En dit is het laatste deel van het proces. Hier worden de foamblokken in platen gesneden en, als de klant dat wil, voorzien van een gelijmde folielaag.’ Hij stopte in een hoek om een heftruck te laten passeren. ‘We zijn rond. Je hebt alles gezien.’

Renske noteerde het aanrijdgevaar dat voetgangers liepen door de heftruck. De machines zou ze later nog bekijken. Ze zou zorgen dat Jerzy dan meeding, dan kon ze ook de medewerkers beter bevragen. Ze wees naar de gang achter de lijmlijnen. ‘Waar gaat die gang heen? Daar zijn we nog niet geweest.’

‘Toiletten en de kantine. In de kantine ben je gestart.’

‘Ik zal een nieuwe afspraak maken met Jerzy na zijn vakantie, omdat hij de preventiemedewerker van het bedrijf is. Ik kan nu wel verder met het doornemen van de documenten en ik heb de inloggegevens van de risico-inventarisatie en -evaluatie nodig.’

Frans Epinger keek haar verstoord aan. ‘Die inloggegevens krijg je zo van me, maar een gesprek met Jerzy lijkt me onnodig. Je kunt je vragen gewoon aan mij stellen.’ Hij pakte zijn mobiel, mompelde: ‘Moment, deze moet ik nemen’ en wandelde terug naar de opslag terwijl hij het apparaat tegen zijn oor hield.

Renske bekeek haar aantekeningen. Ze had nog geen schokkende zaken gezien, maar deze rondgang was veel te oppervlakkig geweest. Hoe zou het zitten met de beveiligingen van de machines? Zouden die voldoende zijn onderzocht?

Een knal doorbraak haar gedachten. In de gang naar de kantine sloeg een deur tegen de muur en een gezette man rende de hal in. Het geluid van een draaiende machine golfde door de productieruimte. De man riep iets, keek om zich heen en rende toen langs haar naar de blokkenopslag.

Een rauwe schreeuw klonk boven het achtergrondgedreun van de machines uit. Als van een dier in nood. Zonder verder nog op de directeur te wachten, rende Renske naar de openstaande deur en stapte over de hoge drempel de ruimte in. Dit deel kwam haar niet bekend voor. Het rook hier anders dan in de rest van de fabriek. Niet de frisse, scherpe geur van piepschuim, of de penetrante lijmlucht die ze bij de productielijnen had geroken. De lucht in

deze hal deed haar denken aan pas gedekte, platte daken of vers geasfalteerde wegen. Teer, bitumen. Weer hoorde ze een hoog gekrijs. Onverstaanbaar uitgeschreeuwde woorden.

Toen haar ogen gewend waren aan de slechte verlichting, zag ze midden in de ruimte een installatie met een lengte van ongeveer twintig meter. Aan het uiteinde daarvan draaiden manshoge, glanzende, zilverkleurige rollen. Een wals. Ze zag nu ook de bron van het geschreeuw. Een blonde man in de blauwe bedrijfskleding van EPS B.V. hield zijn armen voor zich uitgestrekt en keek haar over zijn schouder aan. Zijn gezicht was vertrokken van pijn en paniek.

Renske rende naar de machine en zag precies datgene waarvoor ze al bang was geweest. De handen van de man zaten ingeklemd tussen de twee naar elkaar toedraaiende rollen. Stukje bij beetje werd hij steeds verder de wals ingetrokken. Zijn polsen waren al niet meer zichtbaar. Wat zou er gebeuren als zijn armen tot zijn oksels waren verdwenen? Wat gebeurde er dan met zijn schouders en met het hoofd?

Ze wist dat het geen zin had om aan de man te trekken. Walsen waren te sterk. Die zouden onverbiddeijk en onverminderd doorrollen. Ze moest de installatie stopzetten. Waar waren de noodknoppen. Ze zocht naar de rood-geelcombinatie, maar zag niets.

‘Hoe moet dat ding uit?’ schreeuwde ze in het oor van de beknelde man.

Hij gilte woorden die ze niet begreep.

Met grote stappen liep ze langs de zijkant van de wals op zoek naar iets waarmee ze de machine kon stoppen. Een bedieningspaneel, noodknoppen of metalen draden. Ze zag niets. Hoe werd deze installatie bediend?

Naast een open buitendeur zat een oudere man met zijn rug tegen de muur. Zacht wiegde hij heen en weer.

Renske stopte vlak voor hem. ‘Hoe moet die machine uit?’

Met een lege blik keek hij haar aan.

Ze boog zich naar hem toe. ‘Waar is de noodstop?’

Nog steeds reageerde hij niet.

‘Bel 112!’ commandeerde ze, maar er volgde geen beweging. Waar bleef de directeur? Waarom kwam er niemand helpen?

Naast de deur zag ze het brandalarm. Ze twijfelde even, maar sloeg toen het glas in en drukte op de knop. Meteen werd het geluid van de dreunende machines overstemd door een loeiende sirene. Dit moest in de hele fabriek te horen zijn. Ze rende terug naar de installatie, begon bij de walsrollen en liep eromheen. Nergens zag ze knoppen. Ze probeerde het gegil van de blonde man te negeren en liet langzaam haar ogen langs de machine glijden. Halverwege zat een smalle trap die naar een bordes leidde. Daar zou het kunnen zijn. Renske klom de steile treden op naar boven en vond een dikke, grijze plaat vol knoppen. Ze had dit soort panelen in andere fabrieken wel vaker gezien. En in het Openlucht-museum. Oude meuk die aan geen enkele norm meer voldeed. Nergens stond een tekst of een symbool bij. Het waren alleen maar verschillende soorten knoppen. Groene knoppen. Rode knoppen. Schakelknoppen. En een eenzame wijzerplaat met een naald die onrustig in het rode gedeelte van een cirkel trilde. ‘Hoe zet ik dat ding uit?’ riep Renske weer. ‘Welke knop?’

‘Zielony. Zielony górnny.’ De stem van de blonde man sloeg over.

Ze vloekte. Roemeens, Pools? Pools natuurlijk. Jerzy was ook Pools. Sara had weleens verteld dat haar vader Poolse medewerkers instructie gaf en sommigen zelfs Nederlandse les. Ze pakte haar mobiel uit haar broekzak, zocht de favorieten en belde haar vriendin. Zodra de secondeteller op het scherm aangaf dat ze verbinding had, begon ze te praten. ‘Saar, wat betekent zjelonie goerne?’

‘Wat?’ De stem van Sara klonk vertwijfeld over de luidspreker.

‘Er zit iemand vast in de wals bij EPS. Hij zegt zjelonie goerne, wat betekent dat?’ De kruin van de blonde man leek steeds dichterbij de walsrollen te komen. Zouden zijn ellebogen al zijn geplet? Hoe lang had ze nog? Waar bleef die directeur?

‘Zielony górnny!’ De stem van de beknelde man klonk weer boven de slagen van de machine uit.

‘O! *Zielony górnny,*’ herhaalde Sara. ‘Bovenste groen. Hij zegt bovenste groen.’

Renske zag inderdaad twee groene knoppen. Zonder aarzeling drukte ze de bovenste in. Het gegil van de man nam toe.

De bovenste walsrol zakte naar beneden. De walsrollen bewogen naar elkaar toe. Dit moest het afknippen zijn dat dit soort machines vaak deed voor ze stopten. Gespannen keek ze naar de rol die langzaam bleef zakken. Dit duurde te lang. Zou het toch de verkeerde knop zijn? Net toen ze de andere knop wilde indrukken, klonk een langgerekt gesis door de ruimte. Het geluid van ont-snappende lucht. Ze tuurde naar de zilveren rollen. Veranderden de walsen van richting? Ze probeerde niet te knippen en zag het toch echt. De ruimte tussen de walsen werd groter. Ze bewogen van elkaar af. Vanachter de machine klonk een dreun. De witte kruin was niet langer te zien. 'Hij is los, Saar. Het is gelukt.' Ze verliet het bordes. 'Hij moet onmiddellijk medische hulp hebben.' Ze beëindigde het gesprek en boog voorover naar de man die kreu-nend op de vloer lag. 'Bent u in orde?'

'*Moje r̄ce.*' De tranen liepen over zijn wangen. Hij ging recht-op zitten en bekeek zijn handen alsof het vreemde voorwerpen waren.

Renske zag geen bloed en alle ledematen zagen er normaal uit. Rood, gerimpeld, maar wel in normale proporties. Er zouden foto's moeten worden gemaakt om te controleren of er inwendige verwondingen waren.

'*Moje r̄ce,*' herhaalde de man.

Wat zou hij bedoelen? Het gaat goed? Het doet pijn? Wat een onbegrijpelijke taal. Misschien moest ze Sara terugbellen.

De sirene stopte en de plotselinge stilte vulde de hal.

De man keek haar met grote ogen aan en zei zacht: '*On mn̄ie pchn̄q̄l.*'

'Ik weet niet wat je bedoelt.' Renske keek om zich heen. Waar bleef iedereen? Ze moesten de sirene hebben gehoord.

'*Pchn̄q̄l.*'

'Heb je pijn? *You hurt?*'

'*Pchn̄q̄l.*'

Die man moest zo snel mogelijk naar het ziekenhuis. Ze pakte haar mobiel weer en wilde 112 intypen.

'Niet bellen!' Een harde stem klonk door de ruimte. Met grote

stappen kwam Frans Epinger op hen af. ‘Ik heb gebeld!’ Hij zwaaide met zijn telefoon.

Renske liet de hare zakken.

De gezette man die eerder langs haar heen was gerend liep vlak achter de directeur. Hij bukte en hielp zijn collega voorzichtig overeind.

Frans Epinger keek kort naar de handen van de Poolse man en liep vervolgens naar de oudere medewerker die nog steeds apathisch tegen de muur zat. Hij hurkte naast hem, aaide over zijn bovenarm en zei iets wat Renske niet kon verstaan.

Ze bekeek hen. Rare prioriteit. Hoewel hij nu toch niets voor het slachtoffer kon doen natuurlijk, maar die oude man had in haar beleving wel even kunnen wachten. Hij was zich waarschijnlijk kapot geschrokken, maar hij was niet gewond. De Pool wel.

Alsof de directeur haar gedachten hoorde, sprak hij vanaf de zijkant van de ruimte: ‘Medische hulp is geregeld.’ Hij gaf de oude man een schouderklopje. ‘En met Aart gaat het ook duidelijk beter.’

Renske had niet de indruk dat Aart alweer was geland. Het verbaasde haar altijd hoe verschillend mensen konden reageren op noodsituaties. Sommigen bevroren en konden niets meer doen. Behalve voor zich uitstaren, zoals Aart. Ze richtte haar blik weer op Frans Epinger die nu toch naar de Pool was gelopen en de gezette man instructies gaf.

‘Piotr gaat met Tomasz mee,’ sprak hij.

De twee Polen stonden inderdaad op en liepen naar de uitgang.

Renske bekeek ze. ‘Kunnen ze niet beter hier wachten op de ambulance?’

‘Ze lopen vast naar de poort. Ik loop met hen mee.’ Epinger maakte aanstalten om achter het tweetal aan te lopen.

Renske schraapte haar keel. ‘Maar als zij weg zijn, moeten wij nog even praten.’

Hij draaide zich om keek haar vragend aan.

Ze onderdrukte de neiging om met haar vinger in zijn arm te porren en zei zo kalm mogelijk: ‘U heeft gelogen.’

2.

Spankeren - vrijdag 5 juli

Vanuit een hoek van de kantine keek Renske toe hoe de directeur met een sleutel de snoepautomaat opende en een gevulde koek pakte. Hij liep naar de groezelige tafel en ging tegenover haar op een bruine, stapelbare stoel zitten. Hij leunde achterover, nam een grote hap van de koek en keek haar afwachtend aan.

‘U heeft tegen me gelogen,’ herhaalde ze haar beschuldiging.

‘Ik weet niet wat je bedoelt,’ antwoordde Epinger en hij nam een volgende hap.

‘U zei dat we alles gezien hadden, terwijl we een hele productiehhal hebben overgeslagen.’

Epinger ging rechtop zitten en leunde met zijn ellebogen op de tafel. ‘Klopt. Je hebt alle afdelingen gezien die zijn opgenomen in de risico-inventarisatie.’

‘Waarom zou u een onderdeel weglaten?’ Renske dwong zichzelf in zijn priemende ogen te blijven kijken. ‘Ook nog eens een onderdeel met veel mankementen en risico’s.’

‘We gebruiken de wals nauwelijks. Over twee maanden sluiten we de bitumenafdeling definitief.’ Hij stopte de laatste hap van zijn koek in zijn mond. Met volle mond ging hij verder: ‘Het zou onzin zijn om deze afdeling op te nemen in de RI&E.’

Renske nam een slok van de thee. De bittere smaak verspreidde zich in haar mond. Er zou een verbod moeten komen op automaten thee. Ze schraapte haar keel in een poging de achtergebleven filmlaag uit haar mond te krijgen. ‘Staat de afdeling wel in de oude risico-inventarisatie?’

Epinger haalde zijn schouders op. ‘Geen idee. Doet dat er toe?’

‘Dat zal de arbeidsinspectie willen weten als zij straks een onderzoek komt doen.’

Met een ruk ging Epinger rechtop zitten. ‘Waarom zouden ze hier een onderzoek komen doen?’

‘U zult aangifte moeten doen van het ongeval.’

‘Ook als Tomasz geen letsel heeft?’

Renske wiebelde op haar stoel. Hij had een punt. Dat hoefde misschien helemaal niet. De man leefde en ze wisten nog niet of hij ernstig gewond was. ‘Als hij in het ziekenhuis wordt opgenomen of blijvend letsel heeft, zult u het moeten melden.’

Epinger liet zich terugzakken tegen de rugleuning. ‘Dan wachten we dat even af. Wanneer ben je klaar met de toetsing?’

De woede laaide op in haar lichaam. Een ernstig ongeval met een machine die geen enkele noodstopvoorziening heeft en we gaan gewoon weer over tot de orde van de dag? ‘Ik toets alleen als de bitumenafdeling ook wordt opgenomen in de RI&E. Dus maandag kom ik terug, dan maak ik de rondgang opnieuw, zonder u, in alle rust. Dan praat ik met de medewerkers, ik praat ook met Tomasz en Piotr, met Aart en met alle andere mensen die bij het ongeval betrokken waren.’

‘Ik kan ook iemand anders laten toetsen.’

De woede stroomde nu als knetterende elektriciteit door haar hoofd. ‘Dat kan.’ Ze keek Frans Epinger strak aan. ‘Maar dan maak ik bij de inspectie melding van een ernstig ongeval.’

Even bleef het stil. Epinger zuchtte en stond op. ‘Tot maandag.’

Renske sloeg beide handen op het stuur. Ze was haar woede nog niet kwijt. Wat een smerig mannetje, die directeur. De slechtst beveiligde machine buiten het onderzoek houden en dan haar met droge ogen laten tekenen, zodat haar naam onder een baggeronderzoek kwam te staan. En wat vele malen erger was, een onveilige situatie bleef in stand. Deze keer kon het slachtoffer op eigen benen het pand verlaten. Een volgende keer kon het weleens slechter aflopen.

Ze drukte het gaspedaal van haar Fiat 500 verder in tot ze bijna tegen de bumper van haar voorganger zat. Met een gangetje van net geen vijftig kilometer per uur tufte de cabrio voor haar door de tunnel onder het stationsgebied van Dieren. Zodra ze kon, haalde ze in om vervolgens een paar honderd meter verderop voor het rode verkeerslicht terecht te komen. De cabrio die ze net had

ingehaald, stopte links van haar. Ze negeerde de triomfantelijke grijns van de bestuurder door opzichtig te doen alsof ze haar mascara controleerde in de binnenspiegel. Ze veegde met haar vingers onder haar onopgemaakte groene ogen. Vervolgens maakte ze opnieuw een paardenstaart van haar bruine haar, liet zich terugzakken in de stoel en bleef in de eerste versnelling strak voor zich uit staren. Bij het groene licht spurte ze weg, schakelde pas door toen de motor gierde en liet de cabrio ver achter zich voor ze de snelweg richting Arnhem opdraaide. Pas bij Rheden corrigeerde ze zichzelf en stelde de cruisecontrol in op 100 kilometer per uur.

Hoewel het al halfdrie was en ze ook thuis kon werken, had ze besloten toch nog naar haar kantoor in Arnhem te gaan. Ze wilde haar collega Herman spreken.

Ze reed langs het Sonsbeekpark en parkeerde haar auto tegen haar gewoonte in voor de deur. Meestal zocht ze een plek in de wijk verderop waar ze gratis kon parkeren, maar vandaag had ze daar het geduld niet voor. Met twee treden tegelijk liep ze de bordestrap op naar de voordeur van het statige kantoorpand. Een snelle blik in het souterrain leerde haar dat het heel rustig was bij het kinderdagverblijf dat onder het adviesbureau was gevestigd. Vrijdagmiddag was voor jonge ouders een populair dagdeel om vrij te nemen. Ook het kantoor van haar werkgever was groten-deels verlaten, maar zoals ze al had verwacht, zat haar collega Herman nog druk te typen op de zolderkamer die ze samen deelden.

Met een klap zette ze haar tas op de vloer. Zonder iets te zeggen, rekte ze zich uit en pakte een reep chocola van een dwarsbalk. Ze scheurde het papier open en brak een groot stuk af. Pas na het derde stuk schoof ze de reep naar Herman. ‘Wil je ook wat?’

Herman zette zijn leesbril op zijn kale voorhoofd. ‘Goedemiddag. Hoe was je dag?’ zei hij met een grote glimlach.

‘Sommige mensen deugen echt niet.’ Ze propte een vierde stuk chocola naar binnen.

Herman leunde achterover in zijn stoel. ‘Vertel.’

Kort verhaalde Renske over EPS, de achtergehouden afdeling, het ongeluk dat ze had meegemaakt en over de arrogante, irritante, achterbakse Frans Epinger. ‘Wat een ontzettend naar mannetje.’

‘Hij kan het altijd proberen natuurlijk.’

‘Ja, maar niet bij mij. Geen haar op mijn hoofd die erover peinst om mijn handtekening te zetten onder een dergelijk onvolledig document.’

‘Hoe is het met het slachtoffer?’

‘Ik hoop goed. Hij kon in ieder geval zelf lopen. Ik zag ook geen uitwendig letsel aan zijn armen, maar je weet natuurlijk nooit wat er vanbinnen allemaal kapot is gegaan. Dat zal ik maandag wel horen.’ Ze gooide de oranje wikkel van de chocoladereep bij het oud papier, depte met haar vinger de laatste schilfertjes van het zilverfolie en wierp het in de prullenbak.

‘Ben je vaker in die fabriek geweest?’ vroeg Herman.

Renske schudde haar hoofd. ‘Je kent Sara toch? Die politieagent. De collega van Marcel. Ik ben haar en Marcel een paar maanden terug tegengekomen bij dat incident in de Havikerwaard.’

‘Jouw vriend Marcel?’

‘Nou ja, mijn vriend? Dat gaat misschien wat ver.’

‘Je lover. Je vrijer. Je n...’

‘Ja, die Marcel,’ onderbrak Renske hem snel. ‘Sara is ook een goede vriendin van me geworden. We lopen vaak samen hard. Haar vader is preventiemedewerker bij EPS B.V. in Spankeren, die piepschuimfabriek.’

‘Hij heeft de inventarisatie uitgevoerd en jou als bekende gevraagd hem te toetsen?’

‘Inderdaad.’

‘En nu heb je spijt?’

Renske staarde voor zich uit. ‘Een beetje wel, ja. Ik had niet ingeschat dat hij half werk zou leveren.’ Ze opende het risico-inventarisatie en -evaluatieprogramma en tikte de inloggegevens in die Frans Epinger haar had gegeven. ‘Ik zal eerst eens kijken wat Sara’s vader wél in de RI&E heeft opgenomen.’

Het uur daarna bestudeerde Renske het werk van Jerzy Kowalski. Hij had heel nauwkeurig aangegeven op welke manier het bedrijf zijn medewerkers beschermd tegen fysieke belasting, geluid, gevaarlijke stoffen en elk ander gevaar dat optrad bij de verschillende bedrijfsonderdelen. Ook had hij alle knelpunten omschre-

ven, met daarbij de actie die was gepland om het knelpunt op te lossen.

Renske controleerde de punten die zij tijdens de rondgang had genoteerd. Alles wat zij had gesignaleerd, stond al in de inventarisatie. Het zou een perfect onderzoek zijn geweest, als er geen complete afdeling zou zijn overgeslagen.

Had Epinger gelijk? Was deze afdeling overgeslagen, omdat hij binnenkort zou worden opgedoekt? Ze bestudeerde het plan van aanpak waarin alle verbeteracties stonden. Ze sorteerde de actiepunten op datum en wilde de bovenste openen, toen haar blik op de herzieningsdatum van het document viel. Ze boog voorover om te controleren of ze het goed had gelezen, maar er was geen twijfel mogelijk. De laatste wijziging in het bestand was doorgevoerd op vrijdagochtend 5 juli om negen uur. Vlak voor haar komst. Op het moment dat Jerzy Kowalski al vier dagen vakantie had.

3.

Posbank - zaterdag 6 juli

Renske stopte haar autosleutel in de zak van haar hardloopbroek en volgde Sara over het fietspad. Het was druk op de parkeerplaats van de Lappendeken, maar zodra ze het bos bereikten, verstomde het geluid van joelende kinderen aan de tokkelbaan. Ze versnelde haar pas en ging naast haar vriendin rennen. ‘Heb je je vader al gesproken?’

Sara sprong over een boomwortel en schudde haar hoofd. ‘Hij neemt de telefoon nog niet op. Als het goed is vertrekt hij vandaag naar Polen, dus hij zal wel aan het inpakken zijn. Hij is altijd wat gestrest voor hij op vakantie gaat.’

‘Ik had hem graag willen spreken over het ongeval.’ Zonder snelheid te verliezen, kneep ze even in de bovenarm van haar renmaatje. ‘Wat een geluk dat ik jou gisteren direct te pakken kreeg. Zonder jou was Tomasz volledig in de wals verdwenen.’ Ze zei het luchtig, maar de Poolse man had echt mazzel gehad dat Sara kon vertellen welke knop ze moest indrukken. De afgelopen nacht was ze herhaaldelijk wakker geschrokken met een gevoel van machteloosheid en met de panische blik van Tomasz op haar netvlies. Welk letsel zou hij hebben opgelopen? Maandag zou ze meer horen. Ze richtte zich weer tot haar renmaatje: ‘Misschien kunnen we na het rennen nog een keer je vader proberen te bereiken. Ik heb ook nog een vraag over de risico-inventarisatie en -evaluatie. Zou fijn zijn hem te spreken voor hij naar Polen vertrekt.’

Ze renden in stilte verder omhoog.

‘Je collega komt vanavond ook eten.’ Renske hield haar blik op het hobbelige bospad. ‘Ik hoop niet dat je het erg vindt dat je hem buiten het werk ook nog tegenkomt.’ Vanuit haar ooghoeken kon ze de brede grijns van Sara zien.

‘Jij en Marcel hebben het wel gezellig samen, of niet? Wie had dat drie maanden terug gedacht? In de Havikerwaard zaten jullie elkaar continu in de haren.’

Renske dacht terug aan de onverwachte hernieuwde kennismaking met Marcel midden in het weiland, vlak nadat ze had geholpen bij de reanimatie van een visser. Het had niet mogen baten. De man was overleden. Sara en Marcel waren in functie aanwezig geweest bij de afhandeling van het incident. Het had lang geduurd voordat Marcel haar zorgen over de oorzaak van zijn dood had gedeeld. Na de ontknoping van het incident hadden ze elkaar een paar keer per week gezien. Meestal in zijn huis in Dieren, de laatste tijd steeds meer in haar huis in Doesburg. Ze wilde het rustig aan doen voor de kinderen, maar als het aan Marcel lag kon het niet snel genoeg gaan. Zij wilde het ook nog niet aan de buitenwereld laten merken en ook daar dacht Marcel anders over. Kort vertelde ze Sara over de discussies die ze hierover met Marcel had. ‘Ik snap gewoon niet waar hij zo moeilijk over doet. We kunnen toch gewoon genieten van elkaar, zonder dat we het overal rondbazunen?’

‘Ik snap hem wel,’ antwoordde Sara. ‘Weet je dat ik hem nog nooit zo serieus heb gezien over een relatie? Zolang ik met hem werk heeft hij alleen maar scharrels gehad. Elk feestje een ander.’

Renske verkortte haar pas om de heuvel op te rennen. ‘Weet je dat ik hem al leuk vond vanaf de eerste keer dat ik hem tegenkwam bij de vriendengroep van Bart?’ Ze dacht terug aan het feest ergens in Doetinchem. Ze waren aan de praat geraakt en hadden de hele avond samen aan de bar gehangen, terwijl de groep over de dansvloer hoste. Ze waren allebei aanhang. Zij was met Bart mee, hij reed al een tijdje elk weekend vanuit het westen naar Doesburg om zijn vriendin Jessica te zien. ‘Het klikte met hem. Meer dan met de rest van de groep.’

‘Wat vond je leuk aan hem?’

‘Zijn humor. De continue grijns op zijn gezicht. We leken ook steeds wat te kletsen te hebben. Nu nog trouwens.’ Eensgezind namen ze het bospad naar rechts, langs de oude ijskelder. ‘Eerlijk gezegd voelde ik me toen al tot hem aangetrokken. Té gênant. Ik kon amper van hem afblijven.’ Ze wachtte even zodat Sara haar kon voorgaan over het smalle pad. ‘We hebben zelfs een keer gezoend. We waren met de hele groep naar het IJsselstrand en liepen te dol-

len met een bal in het water. Daar liep het uit de hand. Ik hing om zijn nek, hij duwde me onder water en voor ik het wist zoenden we. Niemand zag het, maar het gebeurde wel. Gewoon waar Jessica en Bart bij waren.' Ze denderde achter Sara aan op de houten brug over de holle weg en wachtte tot ze het hek had geopend.

'Was dat voor of nadat jullie een affaire hadden?' Sara keek haar vriendelijk aan terwijl ze het hek voor haar openhield. Hoe kon iemand zo'n vraag stellen, zonder dat er een oordeel in doorklonk?

'Nee, dit was ervoor. Na die kus hielden we afstand. Hij is kort daarna naar Dieren verhuisd en met Jessica getrouwd en ik een paar jaar later met Bart. We waren bevriende stellen en gingen vaak met zijn vieren uit. Dat ging goed. Tot we elkaar voor het werk tegenkwamen bij een calamiteit bij een basisschool. Daarna liep het fout, begon de affaire en strandde mijn huwelijk. Hij was toen al gescheiden.'

'Maar wat houdt je nu tegen dan? Jullie zijn allebei al jaren gescheiden, zijn ongebonden. Ik zie het probleem niet.'

'Er is ook geen probleem. We hebben toch een relatie?'

'Jullie hebben compleet andere ideeën over die relatie,' zei Sara terwijl ze linksaf een bospad omlaag insloeg, 'hij ligt al in het diepe en jij bent nog aan het pootjebaden.'

Ze sprintten achter elkaar de trap op naar de theekepel. Bovenaan ging Renske naast Sara staan en leunde tegen het hek om haar benen te strekken. Met hun rug naar de mensen op het terras staarden ze over het heideveld richting Duitsland.

Het uitzicht maakte de trapoefening meer dan de moeite waard.

'Zo jammer van die vuilverbrandingsinstallatie,' verzuchtte Sara.

'We doen het zelf. *Not in my back yard* houdt een keer op.' Renske draaide zich om, liep langs de tafeltjes en het dieselaggregaat van het restaurant en begon aan de terugweg. 'Hoe lang woont je vader eigenlijk al in Nederland?'

'Dertig jaar. Hij heeft mijn moeder ontmoet tijdens een vakantie en is hier gebleven.'

'Heeft hij nooit de behoefte gehad om terug te gaan naar Polen, na haar overlijden?' vroeg Renske.